

Sygnatura akt IX C 668/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2011r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia Wydział IX Cywilny

w składzie

Przewodniczący: SSR Izabela Baca

Protokolant: Katarzyna Sieczka

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2011r. we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego we W.i Dyrektorowi Zakładu Karnego Nr (...)we W.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego we W.i Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) we W.kwotę 2400zł tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt IX C 668/10

UZASADNIENIE

Powód A. J.wniósł o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa - reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego we W.oraz Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) we W.kwoty 17.000 zł. Powód wniósł nadto o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż w trakcie odbywania poszczególnych kar pozbawienia wolności we wszystkich jednostkach penitencjarnych traktowany był w sposób niehumanitarny i poniżający. Podał przy tym, iż w Areszcie Śledczym we W.przebywał od dnia 21.09.2010r. do dnia 22.09.2010r, zaś w ZK Nr (...)we W.w okresie od 16.08.2010r. do 20.08.2010r. oraz od 20.10.2010r. do 26.10.2010r. Według powoda był on osadzony w nadmiernie przeludnionych celach, gdzie powierzchnia na jednego osadzonego wynosiła 1,5m². Wskazał, iż warunki sanitarne w tych jednostkach nie spełniają żadnych norm i narażają na różne choroby.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Aresztu Śledczego we W. wniosła o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Strona pozwana podniosła, iż powód jedynie nocował w Areszcie Śledczym we W. w czasie transportu do Zakładu Karnego w R.. Zarzuciła, iż powód nie wskazał, na czym polegałaby rzekoma krzywda, jakiej w tym czasie doznał. Strona pozwana podniosła, iż warunku bytowe w areszcie odpowiadają obowiązującym standardom.

Także odnośnie warunków, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym Nr (...) we W.strona pozwana zaprzeczyła, by były one takie, jak opisał je powód i również w tym zakresie wniosła o oddalenie powództwa. Wskazała, iż powód nie był osadzony w tej jednostce w warunkach przeludnienia. Podniosła, iż cele nr (...)i nr (...)na oddziale (...), w których przebywał powód, wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy,

odpowiadający ilości osób przebywających w celach, znajdowały się w nich kąpiki sanitarne, raz w tygodniu powód mógł korzystać z kąpeli. Wskazała, że cele były systematycznie profilaktycznie dezynfekowane, wentylacja grawitacyjna czyszczona, a stan sanitarny jednostki nie budził zastrzeżeń Sanepidu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. J. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym Nr we W. w okresie od dnia 16.08.2010r. do dnia 20.08.2010r. i od dnia 20 października 2010r. do dnia 26.10.2010r. Natomiast w Areszcie Śledczym we W. przebywał niecałą dobę z 21 na 22 września 2010r. Był wówczas przewożony do Zakładu Karnego w R. - okoliczności niesporne między stronami.

Powód odbywał już uprzednio kary pozbawienia wolności.

Dowód: teczka osobopoznawcza powoda - akta osobowe część „A.

W czasie pobytu w ZK Nr (...) we W. oraz w Areszcie Śledczym we W. powód nie składał skarg, ani wniosków co do warunków, w jakich był osadzony.

Dowód: teczka osobopoznawcza powoda - akta osobowe część (...).

W Areszcie Śledczym we W. powód nocował w celi 2-osobowej. Z powodem w tej celi przebywała wówczas 1 osoba.

Dowód: częściowo przesłuchanie powoda A. J. – k. 190.

Powierzchnia ww celi wynosiła 8,32m².

Dowód: przesłuchanie w charakterze strony pozwanej K. K. - k. 203.

Powód w Zakładzie Karnym Nr (...) we W. przebywał w celach nr (...)i (...), których powierzchnia wynosi po 16.08m². W celach było po 5 łózek. Cele te były oświetlone dwoma punktami świetlnymi: jednym ogólnym i jednym w kąpiku sanitarnym, wyposażonymi w żarówki o mocy 100 Wat.

Dowód: zeznania świadka M. Ł. – k. 81-82,

zeznania świadka A. Ś. - k. 135.,

przesłuchanie w charakterze strony pozwanej B. G. - k.203.

Powód osadzony był w tym okresie w ww celach z 4 osobami – okoliczność niesporna k. 190.

W dniu 30 września 2009r. strona pozwana reprezentowana przez Dyrektora ZK Nr (...) we W. zawarła umowę w przedmiocie zlecenia przeprowadzania deratyzacji, dezynfekcji i dezynsekcji terenu tegoż zakładu karnego. Firma świadcząca usługi w tym zakresie zobowiązała się nadto do sprawowania stałego dozoru sanitarnego pod względem ochrony przed gryzoniami i insektami.

Kolejną umowę dotyczącą deratyzacji, dezynfekcji i dezynsekcji terenu Zakładu Karnego Nr(...) we W. strona pozwana zawarła w dniu 30.09.2010r.

Dowód: umowa nr (...) – k. 47 – 49,

umowa nr (...) – k. 44 – 46.

W dniu 23.08.2010r. przeprowadzono kontrolę zwalczania insektów m.in. w celi (...) na oddziale (...), zaś 16.09.2010r. w celi nr (...) na tym oddziale.

Dowód: dziennik kontroli skuteczności zwalczania insektów – k. 50-51.

W przypadku, gdy osadzeni zgłaszali problem z insektami w celach niezwłocznie przeprowadzana była dezynsekcja. Raz na kwartał wszystkie pomieszczenia były przeglądane i w razie konieczności wykładano odpowiednie środki zwalczające insekty.

Dowód: zeznania świadka A. K. – k. 134,

zeznania świadka A. Ś. - k. 135,

przesłuchanie w charakterze strony pozwanej B. G. - k.203.

Osadzeni mieli codziennie podczas wizytacji cel możliwość kontaktu z wychowawcą, mogli zgłosić potrzebę indywidualnej rozmowy z nim. W czasie wizytacji osadzeni mogli nadto zgłosić wychowawcy zagrzybienie w celi lub fakt wystąpienia insektów.

Dowód: zeznania świadka A. K. – k.134.

Kąćki sanitarne na tym oddziale były wydzielone płytami i osłonięte. Wymagały jednak remontu.

Dowód: zeznania świadka A. K. – k. 134.

W celach w kąćkach sanitarnych osadzeni mogli korzystać z bieżącej zimnej wody. Mieli jednak prawo posiadania grzałki lub czajnika elektrycznego. Raz w tygodniu istniała możliwość skorzystania z kąpieli w łaźni. Wówczas wymieniane była na czystą odzież osadzonych.

Dowód: zeznania świadka A. Ś. - k. 135.

W celach ZK Nr (...) jest wentylacja grawitacyjna. Przewody kominowe są okresowo przeglądane i w razie potrzeby czyszczone. W 2010r. przewody te były drożne.

Dowód: zeznania świadka A. Ś. - k. 135,

przesłuchanie w charakterze strony pozwanej B. G. - k.203.

Służba zdrowia zakładu karnego nie informuje wychowawców o chorobach osadzonych.

Dowód: zeznania świadka A. K. – k. 134.

W dniu 13.10.2010r. pracownik Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego we W.przeprowadził kontrolę Zakładu Karnego Nr (...)we W.celem oceny stanu sanitarnego obiektu, w tym m.in. celi nr (...) na oddziale (...). Nie stwierdzono w nim uchybień w zakresie stanu sanitarnego tej jednostki.

Dowód: protokół kontroli z dnia 13.10.2010r. - k. 52-55.

W okresie, kiedy powód był osadzony w Zakładzie Karnym Nr (...) we W.nie występowało już tzw. przeludnienie. W przypadku osadzenia osoby skazanej w celi nie spełniającej norm powierzchni musiałyby bowiem zapaść stosowana decyzja Dyrektora ZK, takiej decyzji jednak nie wydano.

Dowód: zeznania świadka M. Ł. – k. 81-82,

zeznania świadka A. Ś. - k. 135,

przesłuchanie w charakterze strony pozwanej B. G. - k.203.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych, Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na zeznaniach świadków: M. Ł.(Kierownik D.P. Z.Nr (...)), A. K.(starszego wychowawcy na oddziale (...)nr (...)), A. Ś.(inspektora ds. skarg osób posadzonych) i na przesłuchaniu w charakterze strony pozwanej Zastępcy Dyrektora ZK Nr (...) we W.B. G.oraz Dyrektora Aresztu Śledczego we W.K. K.. Zeznania te były spójne i korespondowały z zebrany materiałem dowodowym.

Sąd nie oparł się przy tym na sprawozdaniu z wizytacji ZK Nr (...) we W., obejmującej 2009 rok. Po pierwsze zauważyć należy, iż sprawozdanie to dotyczyło innego okresu, aniżeli ten, w którym powód przebywał w ww jednostce. Po wtóre strona pozwana nie przedstawiła całości tego sprawozdania, nie dołączyła bowiem jego kart 2-12 oraz 19 -30. Przedłożony dokument był zatem niekompletny.

Uznając, iż przesłuchanie powoda nie znajduje w znacznej części oparcia w zebrany materiałem dowodowym, Sąd nie dał mu wiary. W świetle zeznań świadków brak było podstaw do przyjęcia, iż powód przebywał w celach o takim stanie sanitarnym, jaki opisuje. W teczce osobopoznawczej powoda brak jest przy tym jakichkolwiek informacji o tym, by powód skarżył się na warunki, w jakich był osadzony. Powód w żaden sposób nie wykazał, by był osadzony z osobami, u których stwierdzono choroby zakaźne i tym samym, by był narażony z tego powodu na utratę zdrowia. Powód przyznał przy tym, iż w omawianym okresie nie chorował, a zatem nie doszło u niego do zakażenia z przyczyn przez niego wskazanych. Powód przed przesłuchaniem został pouczonej o treści art. 6kc i art. 232kpc (k. 169), jednak nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych.

Istotne jest jednak, iż powód sam przyznał, iż w Areszcie Śledczym we W.był osadzony z jedną osobą, zaś w Zakładzie Karnym Nr (...) we W.z 4 osobami, tym samym zważywszy na powierzchnię cel, w których przebywał powód, nie można przyjąć, iż powierzchnia na 1 osobę w celi była mniejsza niż 3m², a zatem by występowało w celach tzw. „przeludnienie”.

Rozważając podstawy prawne dochodzonego roszczenia, wskazać należy, że z zakresu prawa międzynarodowego podstawami tymi są art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167), otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., przewidujący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka, oraz art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284), stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, nadto art. 8 ust. 1 tej Konwencji ustanawiający nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności. Przytoczone powyżej normy międzynarodowe swoje odzwierciedlenie znajdują również w prawie krajowym, przede wszystkim wskazać można na art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Ponadto zwrócić należy uwagę na szczególnie istotną z punktu widzenia procesu cywilnego regulację kodeksu cywilnego w zakresie ochrony dóbr osobistych, w tym na przepisy dotyczące zadośćuczynienia za naruszone dobra.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c, ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W myśl natomiast art. 24 § 1 zdanie trzecie k.c., na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Rozwinięciem powyższego przepisu jest art. 448 k.c, który stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mimo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 k.c, który zawiera katalog przykładowych dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej

ochrony prawnej wymieniona została natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Oceniając odpowiedzialność Skarbu Państwa w niniejszej sprawie, dodatkowo podkreślić należy, że podstawy tej odpowiedzialności określa art. 417 § 1 kc, zgodnie z którym, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Dodatkowo kwestię odpowiedzialności reguluje Konstytucja RP. Zgodnie bowiem z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 k.c. oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa odrywa się zatem od winy, zaś pojęcie „działania organu władzy publicznej” należy rozumieć szeroko, obejmując nim także przypadki zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa.

Stwierdzić należy zatem, reasumując powyższe rozważania, że art. 24 kc stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania, naruszającego dobra osobiste.

Powód w niniejszym procesie dochodził zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, jakiej doznać miał w czasie pobytu w Zakładzie Karnym Nr (...) we W. oraz w Areszcie Śledczym we W.. Zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od oceny Sądu, opartej na analizie konkretnej sprawy. Konieczne jest przy tym - jak wskazano - bezprawne naruszenie dobra osobistego oraz zaistnienie krzywdy po stronie osoby, której dobro osobiste zostało naruszone. Sąd może także przyjąć, iż w konkretnych okolicznościach nie zachodzi potrzeba zadośćuczynienia za krzywdę moralną poprzez jej zrekompensowanie w formie pieniężnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24.07.2008r, I ACa 1150/06, LEX nr 470267).

Rozważyć zatem należy, czy w istocie w czasie pobytu powoda w ww jednostkach penitencjarnych naruszono w sposób bezprawny jego dobra osobiste.

Jak już wskazano wbrew twierdzeniom powoda nie przebywał on w celach, w których nie zapewniono osadzonemu co najmniej 3m² powierzchni. W Areszcie Śledczym we W., co sam przyznał przebywał w celi z jedną osobą. Jak ustalono powierzchnia tej celi wynosiła 8,32m². Natomiast w ZK Nr (...) we W. był on osadzony w celach o powierzchni po 16,08m². W celach tych miały z powodem przebywać 4 osoby. W żadnym przypadku nie doszło zatem do naruszenia dóbr osobistych powoda przez osadzenie go w celach, w których nie miał zapewnionych co najmniej 3m² powierzchni.

Odnosnie zaś pozostałych zarzutów co do warunków panujących w celach, w których przebywał powód, to nie ustalono w toku procesu, aby były one takie, by naruszyły jego dobro osobiste tj. godność osobistą poprzez niewłaściwe traktowanie. Podkreślić należy przy tym, iż powód w trakcie pobytu w areszcie nigdy nie kierował skarg, ani wniosków co do warunków, w jakich przebywał. Nawet gdyby powoda o prawie tym nie pouczone przy przyjęciu do zakładu karnego, to zauważyć należy, iż powód odbywał już uprzednio kary pozbawienia wolności, a zatem musiał wiedzieć, iż ma uprawnienie do składania stosownych skarg i wniosków. Ustalono, iż powód, tak jak pozostali osadzeni, miał prawo do korzystania z gorącej kąpielii 1 raz w tygodniu. Zauważyć należy, iż odnośnie zachowania czystości w celi, w tym w kąciu sanitarnym, to osadzeni zobowiązani są sami dbać o zachowanie porządku w celach. Wentylacja grawitacyjna w ZK Nr (...) we W. była regularnie czyszczona, zaś cele dezynfekowane. Strona pozwana zawarła umowę, aby zapewnić możliwość dezynfekowania cel stosownie do potrzeb. Podejmowane były zatem kroki celem zwalczania insektów niezwłocznie po ich pojawieniu się i zgłoszeniu takiej potrzeby przez osadzonych. Także z protokołu kontroli Sanepidu nie wynika, by w zakładzie karnym panowały warunki opisane przez powoda.

Twierdzenia powoda jakoby przebywał z osadzonymi cierpiącymi na choroby zakaźne, a tym samym został narażony na utratę zdrowia, nie zostało przez niego w żaden sposób wykazane, a ciężar udowodnienia tego faktu w myśl art. 6kc spoczywał na powodzie.

Zauważyć należy, iż w celach wydzielone były kąciki sanitarne, na oddziale (...) wymagały one jednak remontu. Nadto z uwagi na brak bieżącej ciepłej wody strona pozwana nie zapewniła - zdaniem Sądu - osadzonym odpowiednich warunków pozwalających na utrzymanie higieny osobistej. W tej części zachowanie strony pozwanej miało zatem charakter bezprawny. Jednakże powód nie wykazał, by wskutek tego doznał krzywdy.

Dla oceny ewentualnej krzywdy powoda, jakiej miałby on doznać na skutek pobytu w ww jednostkach penitencjarnych, należy mieć nadto na względzie, iż powód już uprzednio był pozbawiony wolności. Powód popełniając przestępstwo miał zatem świadomość, że dokonanie czynu zabronionego może skutkować skazaniem go na karę pozbawienia wolności i wiedział, jakie ograniczenia się z tym wiąże. Oceniając rozmiar krzywdy nie można przy tym nie uwzględniać okoliczności, czy osadzony był już uprzednio prawomocnie skazany na karę pozbawienia wolności. Inaczej bowiem należy ocenić stopień i to nawet subiektywnej wrażliwości osoby, która dotychczas nie była poddana takim czynnikom stresogennym jak osadzenie w zakładzie karnym, niż osoby, która odbywała już karę pozbawienia wolności. W tej zaś materii w stosunku do powoda zaobserwować można swoiste narastanie poczucia pokrzywdzenia związanego z warunkami odbywania kary w trakcie niniejszego procesu.

Wskazując, w jakich warunkach powinni być osadzeni pozbawieni wolności, nie można nadto pomijać przeciętnych warunków materialnych i bytowych w kraju. Poziom dobrobytu jest bowiem inny aniżeli w państwach zachodnich Unii Europejskiej, inne są nie tylko warunki odbywania kary pozbawienia wolności, ale także warunki szkolnictwa powszechnego czy poziom świadczeń zdrowotnych.

Mając powyższe na względzie Sąd uznał zatem, iż w toku procesu powód nie wykazał, iż odbywał karę pozbawienia wolności w warunkach niehumanitarnych, zwłaszcza by był traktowany w sposób poniżający go. Zauważyć przy tym należy, iż w Areszcie Śledczym we W.powód jedynie nocował i to w celi, w której zapewniono mu ponad 4 m² powierzchni. Także w czasie krótkiego pobytu w ZK Nr (...) we W.zapewniono powodowi właściwą powierzchnię mieszkalną. Zarzuty powoda odnośnie niehumanitarnych warunków, w jakich miał być osadzony nie znajdują potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Nie jest przy tym wiadome, jaką krzywdę miał doznać powód wskutek niewłaściwych warunków panujących - jego zdaniem - w tych jednostkach.

Mając powyższe na względzie na podstawie powołanych przepisów Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 98§1kpc. Podkreślić przy tym należy, iż zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi (art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Sąd nie dopatrył się przy tym szczególnych okoliczności przemawiających za zastosowaniem w sprawie art. 102kpc. Nie jest taką okolicznością jedynie fakt, iż strona, która proces przegrała, nie osiąga dochodów. Zasądzona kwota 2400zł obejmuje wynagrodzenie pełnomocnika procesowego.